

Sag C-472/21

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

2. august 2021

Forelæggende ret:

Bundesgerichtshof (Tyskland)

Afgørelse af:

1. juli 2021

Designindehaver og appellant:

Monz Handelsgesellschaft International mbH & Co. KG

Sagsøger og appelindstævnt:

Büchel GmbH & Co. Fahrzeugtechnik KG

Hovedsagens genstand

Direktiv 98/71 om retlig beskyttelse af mønstre – komponent i et sammensat produkt – undersiden af en sadel til cykler eller motorcykler – fortolkning af begrebet »synlig« som omhandlet i direktivets artikel 3, stk. 3 – kriterier for vurderingen af »normal brug« af et sammensat produkt

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

- 1) Er en komponent, som udgør et mønster, allerede »synlig« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, i direktiv 98/71/EF, hvis det er objektivt muligt at se designet, når komponenten er monteret, eller er det synligheden under bestemte anvendelsesbetingelser eller ud fra et bestemt betragterperspektiv, der er afgørende?

- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares således, at det er synligheden under bestemte anvendelsesbetingelser eller fra et bestemt betragterperspektiv, der er afgørende:
- a) Er det med hensyn til vurderingen af den endelige brugers »normale brug« af et sammensat produkt som omhandlet i artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71/EF det anvendelsesformål, som er tilsigtet af producenten af komponenten eller det sammensatte produkt, eller den endelige brugers sædvanlige anvendelse af det sammensatte produkt, der er afgørende?
 - b) Ud fra hvilke kriterier skal det vurderes, om den endelige brugers anvendelse af et sammensat produkt er »normal« som omhandlet i artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71/EF?

Anførte folkeretlige bestemmelser

Aftale om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS), navnlig artikel 26

Anførte EU-retlige bestemmelser

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), navnlig artikel 17

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF af 13. oktober 1998 om retlig beskyttelse af mønstre (EFT 1998, L 289, s. 28), navnlig artikel 3, stk. 3 og 4

Anførte nationale bestemmelser

Gesetz über den rechtlichen Schutz von Design (lov om retlig beskyttelse af design, DesignG, herefter »designloven«), navnlig § 1, nr. 4, og § 4

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 For designindehaveren er der hos Deutsches Patent- und Markenamt (den tyske patent- og varemærkemyndighed) siden 2011 registreret design nr. 40 2011 004 383-0001 for produkterne »sadler til cykler eller motorcykler« med følgende eneste illustration, som viser undersiden af en sadel:



- 2 Sagsøgeren anmodede den 27. juli 2016 om anerkendelse af, at designet er ugyldigt. Sagsøgeren gør gældende, at designet mangler beskyttelsesbetingelserne »nyt« og »individuel karakter«. Frem for alt er det udelukket fra beskyttelse i henhold til designlovens § 4, idet det som komponent i de sammensatte produkter »cykel« og »motorcykel« ikke er synligt ved normal brug af disse.
- 3 Den tyske patent- og varemærkemyndigheds designafdeling afviste anmodningen. Sagsøgeren indbragte denne afgørelse for Bundespatentgericht (forbundsdomstol i patentretlige sager), som erklærede designet ugyldigt. Designindehaveren har appelleret denne afgørelse.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 4 Sagens afgørelse afhænger af fortolkningen af artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71, som er gennemført i national ret ved designlovens § 4, sammenholdt med § 1, nr. 4.
- 5 I henhold til artikel 3, stk. 3, i direktiv 98/71 anses et design, der finder anvendelse på eller indgår i et produkt, som udgør en komponent af et sammensat produkt, kun for at være nyt og have individuel karakter, a) hvis komponenten efter at være blevet inkorporeret i det sammensatte produkt fortsat er synlig under normal brug af dette produkt, og b) i det omfang de synlige elementer af komponenten i sig selv opfylder kravene om nyhed og individuel karakter. I henhold til artikel 3, stk. 4, i direktiv 98/71 forstås ved »normal brug« i den i

- stk. 3, litra a), anvendte betydning den endelige brugers anvendelse, med udelukkelse af vedligeholdelse og reparation.
- 6 Fortolkningen af begreberne »under normal brug« og »synlig« i artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71 er ikke entydig, og der er derfor behov for en præcisering ved Den Europæiske Unions Domstol.
 - 7 Det kan nemlig ikke uden tvivl udledes af de EU-retlige bestemmelser om kravet om, at komponenten i et sammensat produkt skal være »synlig« »under normal brug af dette produkt« er knyttet til en begrænsning til bestemte anvendelsesbetingelser og et bestemt betragterperspektiv, eller om det er tilstrækkeligt, at det objektivt er muligt at se designet, når komponenten er monteret. Dette ønskes præciseret ved det første spørgsmål.
 - 8 Bundespatentgericht (forbundsdomstol i patentretlige sager) anså det for nødvendigt, at komponenten i forbindelse med en anvendelseshandling under den endelige brugers normale brug forbliver »synlig« for den pågældende eller for en tredjemand. Hvis man forstår »synlig« i betydningen »mulig at se«, er det ganske vist tilstrækkeligt, at den som regel åbne og ikke afdækkede underside af en cykelsadel – til forskel fra en komponent, der er fuldstændigt inkorporeret i et sammensat produkt – også under normal brug af dette produkt ved et simpelt blik nedfra kan ses i sin helhed eller i det mindste delvis udefra. Det afgørende er imidlertid ikke genstanden for anmeldelsen, men anvendelsen af det sammensatte produkt. Undersiden af en cykelsadel er imidlertid under den endelige brugers normale brug af det sammensatte produkt »cykel« hverken synlig for den pågældende eller for en tredjemand.
 - 9 Med appellen gøres det gældende, at det er tilstrækkeligt for designets beskyttelse, at det kan ses i monteret tilstand. Synligheden mangler kun, hvis designet – som en del af det sammensatte produkt i den fremtoning, som produktet har udefra under normal brug – er helt tildækket. Det er irrelevant, om designet er let at se fra et formodet typisk perspektiv på det sammensatte produkt, eller om dette kræver, at man indtager en usædvanlig kropsholdning. Synligheden under bestemte (anvendelses-)betingelser kan ikke være afgørende allerede af den grund, at meget små komponenter kun kan ses på kort afstand og bevægelige dele kun i hvileposition.
 - 10 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt denne fortolkning af artikel 3, stk. 3, i direktiv 98/71 er korrekt.
 - 11 Historikken bag direktiv 98/71 peger på et strengt begrænset reguleringsformål, der undtager indvendige komponenter i motorkøretøjer fra designbeskyttelse ved hjælp af en særregel. Hensigten er at modvirke misbrug af designbeskyttelsen til at monopolisere komponenter, som ikke er synlige i monteret tilstand.
 - 12 Disse synspunkter er imidlertid ikke kommet med hverken i ordlyden af artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71 eller i betragtningerne hertil. Formålet med disse bestemmelser fremgår ikke klart af direktivet.

- 13 Bestemmelsen i artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71 møder kritik i retslitteraturen. Det anføres, at den er i strid med ordningen, idet den ikke er rettet mod designets fremtoning, men mod anvendelsen af det produkt, der er udstyret med designet. Dermed er den i strid med princippet om, at et designs egnethed til beskyttelse skal ligge fast allerede ved registreringen, og den griber ind i positioner, der er beskyttet ved grundlæggende rettigheder, navnlig beskyttelsen af intellektuel ejendomsret i henhold til chartrets artikel 17, stk. 1, første og tredje punktum, samt stk. 2. Den befinder sig desuden i et spændingsforhold i forhold til TRIPS-aftalens artikel 26, stk. 2, som også gælder for Den Europæiske Union.
- 14 Disse argumenter kan tale for en streng fortolkning af artikel 3, stk. 3 og 4, i direktiv 98/71.
- 15 Alligevel er det tvivlsomt, om den forståelse af artikel 3, stk. 3, i direktiv 98/71, der argumenteres for i appellen, er dækket af denne bestemmelses ordlyd. Det er ganske vist rigtigt, at den almensproglige betydning af ordet »synlig« indikerer en objektiv forståelse, som henviser til, om det er muligt at se genstanden. Anbringendet om, at definitionen af begrebet »normal brug« i artikel 3, stk. 4, i direktiv 98/71 i sin første del (»den endelige brugers anvendelse«) kun beskriver det sammensatte produkts ydre fremtoning, som skal betragtes som en helhed, og dens anden del (»med udelukkelse af vedligeholdelse og reparation«) kun udelukker perspektiver, som først gør det muligt at se ind i det sammensatte produkts indre, overser imidlertid, at vendingen »normal brug« i artikel 3, stk. 3, litra a), i direktiv 98/71 indledes med ordet »under«. Denne sammenknytning indikerer, at der skal fokuseres på designets synlighed i en anvendelsessituation.
- 16 Såfremt det første spørgsmål skal besvares således, at det afgørende for »synligheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, i direktiv 98/71 ikke alene er den objektive mulighed for at se designet, når komponenten er monteret, men at bestemte anvendelsesbetingelser eller betragterperspektiver skal inddrages, opstår yderligere spørgsmålet om, hvorvidt vurderingen af den endelige brugers »normale brug« af et sammensat produkt som omhandlet i direktivets artikel 3, stk. 3 og 4, afhænger af det anvendelsesformål, som er tilsigtet af producenten af komponenten eller det sammensatte produkt, eller af den endelige brugers sædvanlige anvendelse af det sammensatte produkt. Dette ønskes oplyst ved det andet spørgsmål, litra a).
- 17 Bundespatentgericht anførte, at det afgørende er den endelige brugers normale brug af det sammensatte produkt, med udelukkelse af vedligeholdelse og reparation. Den endelige bruger er kun føreren af cyklen, ikke en medpassager eller en tredjemand, der betragter cyklen. Den »normale« brug af en cykel, som defineres ud fra producentens synspunkt, er benyttelse af cyklen som transportmiddel; den omfatter selve kørslen samt på- og afstigning. Under disse handlinger er sadlens underside fuldstændigt dækket af dens overside og sidedelene. Den bliver kun synlig ved et blik »nedefra«, hvilket dog er helt usædvanligt. Foranstaltninger i forbindelse med opbevaring og transport af

cyklen, hvor sadlens underside kan blive synlig, ligger før eller efter normal brug, men er ikke en del af denne.

- 18 Den forelæggende ret er ikke enig. Det fremgår ikke entydigt af de EU-retlige bestemmelser, om det er det anvendelsesformål, som er tilsigtet af producenten af komponenten eller det sammensatte produkt, eller den endelige brugers sædvanlige anvendelse af det sammensatte produkt, der er afgørende.
- 19 Det fremgår af Domstolens faste praksis, at EU-retlige bestemmelser skal fortolkes og anvendes ensartet i lyset af de versioner, der er udfærdiget på alle EU-sprog. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner skal den pågældende bestemmelse således fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er led i (jf. dom af 8.10.2020, Combinova, C-476/19, EU:C:2020:802, præmis 31). Den engelske (»normal use«), den franske (»[une] utilisation normale«), den spanske (»la utilizacion normal«), den italienske (»la normale utilizzazione«) og den nederlandske (»normaal gebruik«) sprogversion af artikel 3, stk. 3, litra a), og stk. 4 i direktiv 98/71 peger i retning af, at begrebet »bestimmungsgemäß« i den tyske version skal fortolkes i betydningen »normal« eller »sædvanlig«.
- 20 Derudover kan definitionen af begrebet »normal brug« i artikel 3, stk. 4, i direktiv 98/71 forstås således, at direktivgiver principielt anså enhver brug ved den endelige bruger for normal og derfor kun fandt det nødvendigt at regulere de undtagelser, der er nævnt i bestemmelsen. Imidlertid mangler det præciserende ord »enhver« i den tyske direktivtekst, og dette gælder også for de øvrige nævnte sprogversioner. 12. betragtning til direktiv 98/71 og direktivets opbygning og historik giver ingen yderligere indikationer på dette punkt.
- 21 Som argument for en reference til den endelige brugers sædvanlige anvendelse anføres, at en sådan forståelse kan minimere bestemmelsens anvendelsesområde og virke til fordel for beskyttelsen af designs, navnlig hvis der tages hensyn til alle ikke helt fjerntliggende eller åbenbart konstruerede anvendelser.
- 22 Hvis man lægger vægt på det anvendelsesformål, som er tilsigtet af producenten, skal der tages hensyn til, at producenten af komponenten og producenten af det sammensatte produkt ikke nødvendigvis er identiske. Udelukkelse af beskyttelse kan derfor også ske som følge af, at producenten af det sammensatte produkt anvender komponenten til et andet anvendelsesformål end det, der er tilsigtet af komponentens producent. Denne omstændighed taler for at fokusere på intentionen hos komponentens producent, der som regel enten selv er designindehaver eller producerer komponenten med dennes samtykke.
- 23 Endelig opstår spørgsmålet om, ud fra hvilke kriterier det skal afgøres, om den endelige brugers anvendelse af et sammensat produkt er »normal« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, og 4, i direktiv 98/71. Dette ønskes oplyst ved det andet spørgsmål, litra b).

- 24 I denne forbindelse er spørgsmålet, om det kun er det sammensatte produkts primære anvendelsesformål, der er afgørende, eller om og i givet fald på hvilke betingelser der også skal tages hensyn til yderligere anvendelsesformål. Derefter opstår spørgsmålet om, hvorvidt den »normale brug« er begrænset til handlinger, som direkte tjener til at realisere anvendelsesformålet eller et anvendelsesformål, eller om dette også indbefatter handlinger i indirekte tilknytning hertil.
- 25 Artikel 3, stk. 4, i direktiv 98/71 taler til fordel for en bred forståelse af begrebet »normal brug«. Direktivgiver lagde åbenbart til grund, at vedligeholdelse og reparation principielt hører med til normal brug; i modsat fald ville der ikke være behov for de undtagelser, der er reguleret i bestemmelsen.
- 26 Derudover ville en bred forståelse af begrebet minimere virkningerne af artikel 3, stk. 3, i direktiv 98/71, som anses for at være i strid med ordningen. Modsat ville en streng forståelse af begrebet føre til større forskelsbehandling af indehavere af designs, som komponenter i sammensatte produkter forsynes med, i forhold til indehavere af øvrige designs. I retslitteraturen argumenteres der derfor for, at der bør tages hensyn til alle ikke helt fjerntliggende eller åbenbart konstruerede anvendelser.

ARBEJDSDOKUMENT